

Ks. dr hab. Prof. UR Adam Podolski

Wydział Wychowania Fizycznego

Katedra Kulturowych Podstaw Wychowania Fizycznego, Turystyki i Rekreacji

Zakład Socjologii i Badań Kulturowych

Uniwersytet Rzeszowski

RECENZJA ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

mgra Wojciecha Sali na temat: „Książd Profesor Walenty Gadowski (1861-1956).

1. Uwagi wstępne.

Podstawą wydania opinii jest pismo Pana Profesora dra habilitowanego Zdzisława Budzyńskiego Dziekana Wydziału Socjologiczno-Historycznego Uniwersytetu Rzeszowskiego.

Recenzowana rozprawa została napisana pod kierunkiem ks. prof. Stanisława Nabywańca na Wydziale Socjologiczno-Historycznym Uniwersytetu Rzeszowskiego. Przedmiotem recenzji jest szczegółowa ocena, czy rozprawa spełnia warunki określone w art.13 Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki.

Wymogiem art. 13 Ustawy jest, by rozprawa doktorska przygotowana pod opieką promotora, stanowiła oryginalne rozwiązanie problemu naukowego lub oryginalne dokonanie artystyczne oraz wykazała ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w danej dyscyplinie naukowej lub artystycznej, a także umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej lub artystycznej. Recenzje napisano pod kątem wymogów w/w Ustawy.

Przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska obejmuje w swej części merytorycznej wstęp, siedem rozdziałów, zakończenie oraz aneksy i zawiera się na 372 stronach. Część uzupełniającą stanowi wykaz skrótów użytych w tekście (s.4-7; 96 skrótów), bibliografia obejmująca strony od 8-56 (48 stron) 794 pozycji, nie licząc numerów wielu czasopism i 43 źródeł internetowych oraz aneks zawierający 23 fotografie.

Warto podkreślić, że źródła archiwalne zawierają 100 pozycji, źródła drukowane i publikacje źródłowe 209 pozycji, literatura 442 pozycje.

Całość rozprawy doktorskiej obejmująca właściwą część merytoryczną oraz część uzupełniającą mieści się na 372 stronach.

2. Sylwetka doktoranta.

Wojciech Władysław Sala urodził się 24 stycznia 1975 r. w Sędziszowie Młp. W swojej rodzinnej miejscowości ukończył szkołę podstawową oraz liceum ogólnokształcące, reprezentując je w licznych konkursach historycznych, geograficznych na szczeblu centralnym i wojewódzkim. W latach 1994-1999 studiował historię w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Rzeszowie. W 1999 r., obronił pracę magisterską pt. „Towarzystwo Szkoły Ludowej w Galicji w latach 1912-14 w świetle „Przewodnika Oświatowego” pod kierunkiem naukowym prof. dr hab. Mariana Stolarczyka. Pracował jako nauczyciel w szkołach podstawowych i ponadgimnazjalnych na terenie powiatu ropczycko-sędziszowskiego i rzeszowskiego.

W trakcie swojej pracy zawodowej organizował konkursy historyczne o zasięgu gminnym, a także prowadził ogólnopolskie projekty edukacyjne wraz z dziećmi i młodzieżą. W tym okresie ukończył podyplomowe formy kształcenia z zakresu oligofrenopedagogiki i zarządzania oświatą. Uczestniczył w rozlicznych

kursach, warsztatach i szkoleniach, które pozwoliły na systematyczne doksztalcanie i uzyskanie niezbędnych kwalifikacji potrzebnych do pracy pedagogicznej. W latach 2009-2013 kształcił się na studiach doktoranckich na Uniwersytecie Rzeszowskim. W 2013 r. ukończył Diecezjalne Studium Organistowskie, uzyskując tytuł dyplomowanego organisty. Jest czynnym działaczem Związku Strzeleckiego „Strzelec” Józefa Piłsudskiego w korpusie instruktorskim w stopniu chorążego, organizując drużyny orłęce i strzeleckie na terenie Sędziszowa Młp. i Trzciany. Obecnie pracuje jako nauczyciel-wychowawca w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym w Ropczycach i organista w kościele filialnym w Woliczce.

3. Struktura rozprawy

Praca została podzielona przez Autora mgra Wojciecha Salę na siedem rozdziałów związanych tematycznie z dziejami i aktywnością księdza Gadowskiego na różnych polach działalności. Niniejszy podział rozprawy doktorskiej jest niewątpliwie zasługą promotora ks. prof. Stanisława Nabywańca, który w sposób komplementarny udzielił doktorantowi niezbędnych metodyczno-treściowych wskazówek.

Pierwszy rozdział ukazuje tło historyczne i uwarunkowania religijne okresu historycznego, w którym kapłanowi przyszło żyć. W drugim rozdziale ukazane jest dzieciństwo oraz młodość po czasy seminaryjne i etap święceń kapłańskich. Trzeci rozdział poświęcony jest dziejom ks. Gadowskiego w trakcie długoletniej posługi kapłańskiej, aż do ostatnich dni życia. Następne trzy rozdziały dotyczą działalności kapłana na niwie katechetycznej, pisarskiej, społecznej i turystycznej. W czwartym rozdziale ukazano wkład naukowy i badawczy Gadowskiego w kształtowanie europejskiej katechetyki, rozwój metodyki i pedagogiki polskiej. Polityczny i społeczny aspekt jego aktywności przedstawiony jest w piątym rozdziale. Szósty rozdział rozprawy to próba

podsumowania szeroko zakrojonej pracy kapłana na rzecz turystyki górskiej oraz polskiego krajoznawstwa. Myślą przewodnią ostatniego rozdziału jest charakterystyka osoby ks. Walentego i jego funkcjonowania w najbliższym otoczeniu społecznym. Rzeczą bezsporną było podzielenie rozdziałów na mniejsze części, które dotyczyły szczegółowych, precyzyjnych zagadnień.

Struktura rozprawy odpowiada metodycznemu planowi ukazania całokształtu postaci księdza na różnych płaszczyznach, w obrębie których się poruszał, w trakcie swojego bogatego, pełnego doświadczeń życia. Autor podjął się opisanie kluczowych wydarzeń sposobem chronologicznym i tematycznym, aby odzwierciedlić wszystkie biograficzne aspekty dotyczące Walentego Gadowskiego. Dzięki temu opis ten diametralnie zyskuje na wartości.

4. Metoda i cele pracy

Problemem badawczym Autora rozprawy doktorskiej było ustalenie wpływu kapłana na środowisko społeczne ziemi tarnowskiej i bocheńskiej oraz jego znaczenia i oddziaływania na kręgi katechetyczne i turystyczne południowych części naszego kraju.

Metodę badawczą, a właściwie metody i cele rozprawy Doktorant zaprezentował we wstępie. By dokładnie przedstawić osobę księdza i oddać charakterystykę tamtych czasów Autor rozprawy posłużył się metodą historyczną, a także porównawczą. Zwłaszcza współlistnienie dwóch lub więcej podobnych zjawisk w tym samym czasie było pomocne w odtworzeniu właściwego przebiegu dziejowego. W przypadku występowania kilku źródeł do danego zagadnienia poddano je krytyce, która umożliwia najlepsze oddanie prawdy historycznej. W celu dogłębnego zbadania i dokładnego prześledzenia ciągu przyczynowo-skutkowego w rozprawie zastosowano metodę syntetyczną, jak również analityczną, pomocne w interpretacji pewnych zdarzeń z życia księdza Gadowskiego.

Przyjęta przez Doktoranta metoda badań jest odpowiednia do realizacji sformułowanych celów i zadań badawczych. Mgr Wojciech Sala wykorzystał wiele źródeł archiwalnych, źródeł drukownych i publikacji źródłowych oraz niezwykle bogatą literaturę przedmiotu. Zgromadzenie tak obfitej bibliografii jest ważnym atutem niniejszej dysertacji.

Krytyczna analiza bogatej polskiej i zagranicznej literatury przedmiotu, daje silne podstawy do prowadzonych przedsięwzięć naukowych i jest dowodem dużej erudycji Doktoranta.

5. Ocena formalna-strona warsztatowa

Strona warsztatowa opiniowanej rozprawy doktorskiej mgra Wojciecha Sali zasługuje na pozytywną ocenę. Pracę cechuje bowiem kompleksowość i wnikliwość dociekań, zarówno w odniesieniu do źródeł pierwotnych, jak i literatury przedmiotu. Doktorant wyczerpująco objaśnił wykorzystywane pojęcia i charakteryzowane zjawiska. To znaczy wskazał niezaprzeczalną i niezwykłą rolę, jaką w życiu Kościoła i nie tylko, pełnił ks. Walenty Gadowski. Należał on do grona najwybitniejszych katechetów galicyjskich i okresu odrodzonej Polski. Uważa się go za sławnego pedagoga i społecznika, działacza katolickiego, a także współtwórcę turystyki wysokogórskiej w jednej osobie.

Bohater niniejszej dysertacji był barwną, nietuzinkową postacią swoich czasów, która odpowiadała swoją działalnością na żywotne potrzeby społeczeństwa polskiego. Należało więc ukazać ogrom zadań, które ks. Walenty stawiał przed sobą przez całe swe długie i pracowite życie. Do tej pory nie ukazała się całościowa monografia ukazująca ks. Gadowskiego, jego dzieła, zakres aktywności, szerokie horyzonty myślowe, a także jego posługę kapłańską.

Zdaniem recenzenta niniejszej dysertacji, iż największą zasługą ks.

Gadowskiego na polu katechetycznym są następujące fakty:

- wskazywał współczesnym cele i zadania wychowania religijnego i moralnego oraz treści, które stanowiły przedmiot nauczania religii.

- zaprezentował w sposób przejrzysty problematykę merytoryczną katechezy na którą składały się:

- katechizm, jako podstawowy podręcznik nauczania religii,
- Pismo święte, jako księga katechetycznych argumentów i wzorów osobowych,
- liturgia, której w końcu dano szansę na upogładowienie katechizacji,
- historia Kościoła będąca zbiorem faktów i wydarzeń ukonkretniających katechezę.

- potrzeba formacji katechetów i ich osobowościowego rozwoju przez systematyczne dokształcanie się.

- i **rzecz najważniejszą unowocześnił metodę nauczania religii**: to znaczy, że stał się twórcą oryginalnego sposobu nauczania religii, nazwanego przez Niemców „**Gadowskische Methode**”, a opartego na pięciostopniowym wykładzie lekcji: przygotowanie, pogląd, wykład, pogłębianie, zastosowanie . Będąc uczestnikiem kursów katechetycznych, które odbywały się w Monachium i Wiedniu, w trakcie jednego z nich, w 1906 roku w Monachium, ks. Walenty Gadowski skrytykował metodę monachijską, a za sugestią profesora Otto Willmanna zamieścił swoje krytyczne spostrzeżenia w „Katechische Blätter”. Na Kongresie Katechetycznym w Wiedniu, w 1912 roku, uwzględniając uwagi ks. Walentego Gadowskiego, uzupełniono metodę monachijską.

- Jako znakomity wychowawca młodzieży prowadził ją nie tylko ku szczytom ideałów chrześcijańskiego wychowania, ale i ku szczytom Tatr oraz Pienin. Ks. Gadowski był zapalonym taternikiem, pionierem młodzieżowej turystyki wychowawczej . Również w tej dziedzinie pracy z młodzieżą zostawił bogatą spuściznę. Jest twórcą jednego z najtrudniejszych szlaków wysokogórskich w

naszych Tatrach – „Orlej Perci”. a także bliźniaczego szlaku w Pieninach, zwanego „Sokolą Percią”. Ks. Walenty Gadowski założył w Tarnowie Oddział Towarzystwa Tatrzańskiego, którego został prezesem.

Należy podkreślić, że Doktorant posługiwał się przy tym poprawnym językiem od strony stylistycznej i komunikatywnej. Wykorzystane metody zostały użyte przez Doktoranta zgodnie z zaleceniami metodologii badań naukowych.

Recenzent nie wnosi żadnych istotnych uwag dotyczących recenzowanej dysertacji poza dopracowaniem technicznym druku oraz niektórymi błędami tzw. literówkami.

6. Konkluzja końcowa

Analiza całości recenzowanej rozprawy doktorskiej mgra Wojciecha Sali pozwala na stwierdzenie, iż stanowi ona interesujące studium badawcze, prezentujące niezwykle postać, jaką niewątpliwie był ks. Gadowski. Oceniam tą pracę wysoko zarówno w warstwie teoretycznej, jak i praktycznej.

Dokonując oceny całości pracy pragnę jednoznacznie wyrazić opinię, iż stanowi ona oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, wskazując na odpowiedni poziom wiedzy teoretycznej jej Autora oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia przez niego pracy naukowej.

Biorąc pod uwagę wszystkie przyjęte kryteria oceny, stwierdzam, iż recenzowana przeze mnie rozprawa doktorska mgr Wojciecha Sali pt. „Książka Profesor Walenty Gadowski (1861-1956)”. odpowiada warunkom stawianym tego typu opracowaniom i wnoszę do Rady Wydziału Socjologiczno-Historycznego Uniwersytetu Rzeszowskiego o jej dopuszczenie do publicznej obrony.

Moim zdaniem napisana rozprawa doktorska zasługuje na wyróżnienie.

